

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

Мақала туралы мәлімет

Конференция атауы	«Жастар және ғылым: бүгін мен болашағы» жас ғалымдардың халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдар жинағы
Сборник	«Молодежь и наука: настоящее и будущее». Сборник материалов Международной научно-практической конференции молодых ученых
Conference	The collection of materials from the International Scientific and Practical Conference of Young Scientists «Youth and Science: Present and Future»
Өткізілген күні	7 сәуір 2025, Атырау
ISBN	978-601-262-587-5
Жинақтағы жариялану №	016
Жинақтағы беттері	67-69
ӘОЖ/УДК/UDC	ӘОЖ 658.1:316.7
Секция	Секция IV. I Жұмысшы кәсіптері-экономикалық өсу мен дамудың драйверлері // Рабочие профессии - драйверы экономического роста и развития
Автор(лар)	Багитжан Адема Нұрлыбекқызы
Мәртебесі	Студент
Ғылыми жетекші	Ғылыми жетекшісі, э.ғ.м., сеньор лектор - Дінғазиева М.Д.
Мақала атауы	ЖАСТАР КӘСІПКЕРЛІГІНІҢ КАТАЛИЗАТОРЫ: КЕШЕНДІ ЭКОЖҮЙЕ ҚҰРУ

Ескерту: бұл бет сайтқа орналастыру және мақала PDF-ін сәйкестендіру үшін қосылды. Төменде жинақтағы мақаланың түпнұсқа беттері берілген.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. О результатах социологического исследования уровня финансовой грамотности населения в 2023 году

<https://www.gov.kz/memleket/entities/ardfm/press/news/details/683780>

2. <https://bizmedia.kz/2022-12-27-kz-molodezh-rejtinge-finansovoj-gramotnosti/>

3. <https://ulymedia.kz/dengi/25221-indeks-finansovoi-gramotnosti-kazakhstansev-v-2023-godu-sostavil-40-5/>

4. <https://www.gov.kz/memleket/entities/ardfm/activities/789?lang=ru>

ӘОЖ 658.1:316.7

ЖАСТАР КӘСІПКЕРЛІГІНІҢ КАТАЛИЗАТОРЫ: КЕШЕНДІ ЭКОЖҮЙЕ ҚҰРУ

Багитжан Адема Нұрлыбекқызы

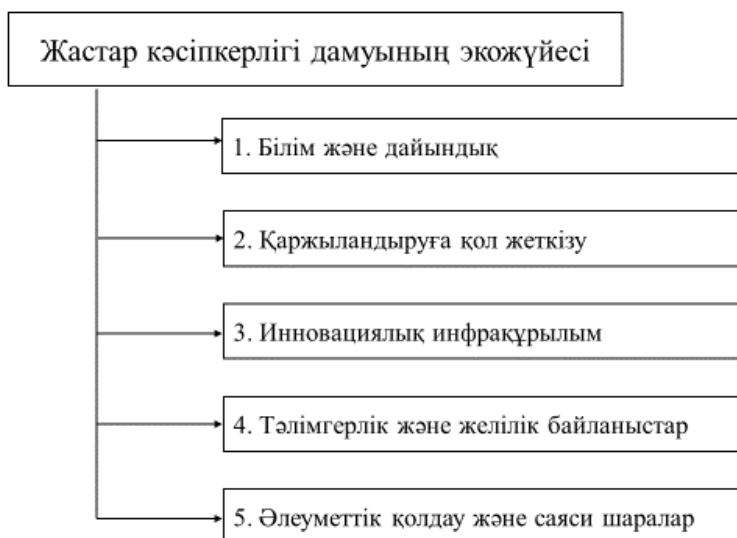
ademanurlybekkyzy@gmail.com

6B04107-Маркетинг ББ 3 курс білім алушысы,

Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Атырау қаласы, Қазақстан Республикасы
Ғылыми жетекшісі, э.ғ.м., сеньор лектор - Дінғазиева М.Д.

Жастар кәсіпкерлігі – экономикалық өсудің, инновациялардың және жұмыс орындарын құрудың негізгі факторы. Алайда, көптеген жастар өз бизнесін бастау кезінде тәжірибе, қаржы ресурстары, байланыстар мен қажетті дағдылардың тапшылығымен кездеседі. Бұл мәселені шешудің жолы – жастар кәсіпкерлігін дамытуға ықпал ететін кешенді экожүйе құру.

Жастар кәсіпкерлігінің экожүйесі – білім беру бағдарламалары, қаржылық қолдау, менторлық, нетворкинг және басқа қажетті ресурстарды қамтитын өзара байланысты элементтердің жиынтығы. Бүгінгі таңда кәсіпкерлік экономикалық дамуда барған сайын маңызды факторға айналууда. Жастардың кәсіпкерлікті дамытуына – жаңа бизнес құру үшін жаңашыл идеялар мен энергияға ие адамдарға ерекше мән беріледі. Алайда, жастар кәсіпкерлігінің сәтті дамуы ресурстарға, білімге және желілік мүмкіндіктерге жоғары деңгейде қолжетімділікті қамтамасыз ететін арнайы экожүйе құру мен қолдауды талап етеді. Жастар кәсіпкерлігін дамыту экожүйесінің негізгі элементтерін қарастырайық [1,2].

Сурет 1. Жастар кәсіпкерлігін дамытудың экожүйесі

1. Білім және даярлық. Жастар кәсіпкерлігін дамыту экожүйесінің негізгі

элементтерінің бірі – жастарға кәсіпкерлік дағдыларды меңгеру мүмкіндігін беретін білім мен даярлыққа қолжетімділік. Жоғары оқу орындары, колледждер мен оқу орталықтары жастарға өз бизнесін құру мен басқаруға қажетті білім мен құралдарды ұсынады. Сонымен қатар, проблемаларды шешу, инновация, коммуникация және тәуекелдерді басқару сияқты негізгі дағдыларды дамытуға бағытталған білім беру бағдарламаларын жасау өте маңызды.

2. Қаржыландыруға қолжетімділік. Қаржыландырудың жоқтығы жастар кәсіпкерлігіне кедергі келтіретін негізгі кедергілердің бірі болып табылады. Сондықтан жастар кәсіпкерлігін дамыту экожүйесін құру әртүрлі қаржыландыру көздеріне, оның ішінде мемлекеттік гранттар, венчурлық қорлар, несиелер және басқа да қаржылық құралдарға қолжетімділікті қамтуы тиіс. Жастар стартаптарына инвестицияларды қолдау үшін инфрақұрылым құру және қаржыландыруды тарту үшін консультациялар мен нұсқаулықтар ұсыну да маңызды.

Жастар кәсіпкерлігі экожүйесінде қаржыландыруға қол жеткізу үшін келесі тәсілдерді пайдалану мүмкін [3,4]:

✓ Бизнес-акселераторлар. Қаржылық қолдау, сараптамалық менторлық және инвесторлармен байланыстарды ұсынатын бизнес-акселераторлар бағдарламаларына қатысу мүмкіндігі.

✓ Инкубаторлар. Жас кәсіпкерлер үшін кеңістік, жабдық, тәжірибе мен қаржыландыруды қолдау ұсынатын инкубаторлармен ынтымақтастық.

✓ Гранттар мен байқаулар. Жас кәсіпкерлердің бизнес-жобаларын дамыту мен жүзеге асыру үшін қаржылық қолдау мен сыйлықтар беретін гранттар мен байқауларға қатысу.

✓ Тапсырыс берушілер мен инвесторлар. Сіздің өніміңіз бен қызметіңізге қызығушылық танытуы мүмкін тапсырыс берушілер мен компанияңызға пайда немесе акция үлесі үшін инвестиция салуға дайын инвесторларды іздеу.

✓ Краудфандинг. Краудфандинг платформаларын пайдалана отырып, халықтан қаржыландыру жинау, іс-шараларда өнімдер, қызметтер немесе сыйлықтар ұсынуы.

✓ Банктік займдар. Банкке бизнесіңізді дамыту үшін займ немесе кредит алу туралы өтініш білдіру. Кейбір жағдайларда, жас кәсіпкерлер үшін арнайы шарттар немесе бағдарламалар қолжетімді болуы мүмкін.

✓ Періштелік инвесторлар. Сіздің бизнес-жобаларыңызға инвестиция сала алатын кәсіпкерлер немесе бизнес-инкубаторларды іздеу.

Барлық осы әдістер жастар кәсіпкерлігінің экожүйесінде қаржыландыруды алу үшін қолданылуы мүмкін, және нақты бизнес пен мақсаттарға ең сәйкес келетін тәсілді қолдану маңызды.

3. Инновациялық инфрақұрылым. Жастар кәсіпкерлігінің дамуы заманауи технологиялар мен өндіріс құралдарына қолжетімділікті қамтамасыз ететін инновациялық инфрақұрылымды талап етеді. Коучинг орталықтары, инкубаторлар және акселераторлар жастар кәсіпкерлеріне жұмыс істеу, консультация алу, білім алу және заманауи технологияларға қол жеткізу үшін маңызды элементтер болып табылады.

4. Менторлық және желілік байланыстар. Ж генç кәсіпкерлер менторлық және желілік байланыстардан үлкен пайда көре алады. Сондықтан оларға тәжірибелі кәсіпкерлер, инвесторлар және кәсіпкерлік саладағы басқа қатысушылармен байланыс орнату мүмкіндіктерін ұсыну маңызды. Конференциялар, семинарлар, бизнес-форумдар және басқа іс-шаралар байланыс желілерінің дамуына және білім алмасуға ықпал етеді.

Менторлық және желілік байланыстар жастар кәсіпкерлігінің дамуының экожүйесінде маңызды рөл атқарады. Олар жастар кәсіпкерлеріне тек бағалы білім мен тәжірибе ғана емес, сондай-ақ, олардың табысы үшін маңызды болуы мүмкін көптеген бағалы байланыстарды да ұсынады. Менторлық және желілік байланыстардың жастар кәсіпкерлігінің дамуына қалай әсер ететінін қарастырайық.

Менторлық – тәжірибелі кәсіпкер (ментор) жастар кәсіпкерлеріне жетекшілік, кеңес беру және қолдау көрсету процесі. Менторлар өз білімдері, дағдылары мен тәжірибелерін бөлісуі мүмкін, бизнес стратегияларын қалыптастыруға және жүзеге асыруға көмектесіп, жалпыға танымал қателіктерден аулақ болып, қиындықтан өтуге көмектеседі. Менторлық

жастар кәсіпкерлері үшін шабыт және мотивацияның маңызды көзі болуы да мүмкін.

Желілік байланыстар жастар кәсіпкерлеріне басқа кәсіпкерлер, инвесторлар, сарапшылар және кәсіби қауымдастықтармен байланыс орнату мен ынтымақтасу мүмкіндігін береді. Байланыстар желісін кеңейту жаңа мүмкіндіктердің есігін ашуы мүмкін, оның ішінде қаржыландыру, серіктестік, бірлескен кәсіпкерлік және білім алмасу. Желілерде тәжірибе алмасып, пайдалы кеңестер алып, басқа табысты кәсіпкерлерден қолдауды табуға болады.

Менторлық және желілік байланыстар жастар кәсіпкерлігінің экожүйесінде:

Басшылық және басқару сапасын арттыруға, яғни жастар кәсіпкерлері өз менторларының тәжірибесі мен білімдерінен пайда көре алады, олардың көзқарастары мен тәжірибелері дамуға және қиындықтарды жеңуге көмектесуі мүмкін.

Инвесторлар мен серіктестермен байланыс орнатуға, желілік байланыстар арқылы жастар кәсіпкерлігі қаржыландыру мен ресурстарды, инвестициялар, серіктестіктер және өз саласындағы сарапшыларға қол жеткізу арқылы тарта алады.

Қолдау мен мотивация табуға, менторлар мен байланыстар жастар кәсіпкерлеріне қажетті қолдау, шабыт және мотивация ұсына алады, әсіресе қиын кезеңдерде.

Көріну мен репутацияны арттыруға, желілік байланыстар мен менторлармен жақындық арқылы кәсіпкерлер жағымды репутация құрып, нарықтағы жаңа мүмкіндіктерге қол жеткізе алады.

Менторлық және желілік байланыстар жастар кәсіпкерлігінің дамуын ынталандыратын, табысқа жету мүмкіндігін максимизациялайтын жағымды орта жасайды. Олар жастар кәсіпкерлеріне олардың бизнесін тұрақты әрі табысты ету үшін тәжірибе, білім және қолдаудан пайда көруге мүмкіндік береді.

5. Әлеуметтік қолдау және саяси шаралар. Жастар кәсіпкерлігінің сәтті дамуы үшін әлеуметтік қолдау мен саяси шаралар да қажет. Бұл кәсіпкерлік бастамаларды қолдайтын саяси орта құру, бюрократияны азайту және жастар кәсіпкерлігі үшін арнайы бағдарламалар мен ынталандыруларды жасауға жатқызылады. Сондай-ақ, консультациялар, қолдау бағдарламалары мен менторлық сияқты әлеуметтік қолдауға қолжетімділікті қамтамасыз ету маңызды.

Әлеуметтік қолдау мен саяси шаралар жастар кәсіпкерлігінің экожүйесінің дамуына маңызды рөл атқарады. Жастар кәсіпкерлеріне әлеуметтік және саяси қолдауды қамтамасыз ету үшін қандай шаралар қабылдануы мүмкін екенін қарастырайық.

Әлеуметтік қолдау шаралары[3,5]: Білім беру және тренингтер, яғни жастар кәсіпкерлігін дамыту, қаржы, маркетинг және бизнес жүргізу үшін қажетті дағдыларды меңгеру мақсатында оқыту, тренингтер мен менторлыққа қол жеткізуді қамтамасыз ету. Желілік өзара әрекет, ол басқа кәсіпкерлер, инвесторлар мен сарапшылармен тәжірибе, байланыс және ресурстармен алмасу үшін платформалар мен форумдар құру. Қаржылық қолдау дегеніміз жастар кәсіпкерлеріне бизнес бастау мен дамыту үшін қолжетімді несие, гранттар және стипендиялар беру. Салықтық жеңілдіктерге жастар кәсіпкерлеріне алғашқы қызмет жылдарында қаржылық жүктемені азайту мақсатында салықтық жеңілдіктер мен жеңілдіктер ұсыну. Әлеуметтік мойындау мен ынталандыру, бұл жастар кәсіпкерлерін тану мен ынталандыруға бағытталған сыйлықтар, байқаулар мен бағдарламаларды ұйымдастыру, бұл олардың мотивациясын және қоғамда мойындалуын арттырады.

Саяси шараларға келесі жұмыстарды жатқызамыз. Арнайы бағдарламалар мен бастамаларды құру, яғни жастар кәсіпкерлігін қолдауға бағытталған саяси бағдарламаларды әзірлеу мен іске асыру, оның ішінде бизнес тіркеу процедураларын жеңілдету, бюрократиялық кедергілерді азайту және қаржыландыруға қолжетімділікті арттыру. Инфрақұрылымды дамыту дегеніміз жастар кәсіпкерлері үшін заманауи технологияларға, жабдыққа және ресурстарға қолжетімділікті қамтамасыз ететін инкубаторлар, бизнес-орталықтар мен бірлескен жұмыс кеңістіктерін құру. Экожүйені және инновацияларды ынталандыру, бұл жастар кәсіпкерлері үшін экожүйенің дамуын қолдау, инновациялар мен идеяларды коммерцияландыруды ынталандыру үшін жоғары оқу орындары, инвесторлар, мемлекеттік құрылымдар мен кәсіпкерлік қауымдастық арасында серіктестіктерді дамыту. Іскерлік ортаны құру, яғни